

УДК 330.142.36

**УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ
ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ ©**

О.М. ЩЕРБАНЮК*,
бакалавр кафедри фінансів,
банківської справи та
страхування,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті розкрито суть та значення прибутку у сучасних умовах ринку. Виявлено необхідні умови ефективного управління, вдосконалення його формування та використання. Запропоновано шляхи підвищення прибутковості підприємства.

Автором досліджено значення прибутку у фінансово-господарській діяльності підприємства. Розглянуто роль, яку відіграє прибуток у розвитку підприємства в сучасних ринкових умовах.

Проведено аналіз різних підходів до управління прибутком. Запропоновано структурну схему управління прибутком підприємства. Виявлено необхідні умови ефективного управління і вдосконалення процесу управління прибутком підприємства.

Встановлено, що механізм управління прибутком складається із сукупності елементів, що регулюють процес розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з ключовими аспектами управління прибутком: формуванням, розподілом і використанням.

Констатовано, що на величину прибутку підприємства впливають результати операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, тому управління прибутком, особливо його формуванням, має здійснюватися у розрізі представлених видів діяльності.

Ключові слова: прибуток, фінансовий результат, чистий прибуток, суб'єкт господарювання, чинники формування прибутку підприємства, економічна діяльність, реалізована продукція, підприємство.

Табл. 2. Рис. 2. Літ. 12.

Постановка проблеми. В умовах сучасності прибуток виступає одним із факторів впливу на виробничо-господарську діяльність. Він впливає на рівень використання ресурсів, а також на їхній розподіл серед більшості користувачів.

Прибуток ефективно виконує завдання розподілу ресурсів між різноманітними видами виробництва. Поява економічного прибутку стає попередженням про те, що суспільство прагне до розширення певної галузі, тому винагорода у вигляді прибутку є не тільки заохоченням до розширення галузі, а також виступає як засіб, з допомогою якого підприємства різних галузей можуть примножувати власний виробничий потенціал.

У сучасних умовах економічної кризи в Україні збільшення прибутку підприємствами є досить проблематичним, але і важливим питанням. На превеликий жаль, чимало підприємств та комерційних установ не отримують прибутку, що призводить до їх ліквідації та банкрутства.

© **О.М. ЩЕРБАНЮК, 2017**

* Науковий керівник: доктор економічних наук Алескерова Ю.В.

Перспектива одержання прибутку примушує керівників шукати більш ефективні прийоми використання ресурсів, вигадувати нові продукти, на які може виникнути попит, застосовувати різноманітні нововведення, за допомогою яких можна підвищити інтенсивність виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми управління, формування і використання прибутку підприємства, його діяльності в різних аспектах досліджували науковці України і зарубіжжя, серед яких: Г. Калетнік [5], О. Чорна [10], Л. Морозова [6], Н. Пігуль [8], Л. Кустрич [4], В. Бабіч [1], Л. Гладка [3], І. Бланк [2] та інші.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в розгляді властивостей та особливостей функціонування механізму управління прибутком вітчизняних підприємств у нинішніх умовах розвитку економіки та виявленні шляхів поліпшення формування та розподілу прибутку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прибуток є одним із найважливіших показників, який визначає результати господарської діяльності підприємства. Він є основоположним джерелом для фінансування його розвитку, а також забезпечення його фінансової стійкості та платоспроможності. Першорядною метою у підприємницькій практиці є отримання прибутку. Створення дієвого механізму управління прибутком на підприємстві сприятиме покращенню його діяльності і збільшенню доходів, джерел фінансування. Це дасть змогу забезпечити сталий розвиток підприємства у майбутньому [5].

Прибуток виступає в ролі грошової форми чистого доходу населення. Як економічна категорія він є сукупністю економічних відносин, які пов'язані з утворенням національного доходу і його розподілом. Термін “прибуток” має різне значення у фінансовій практиці. Із швидким розвитком економічної теорії його сутність змінювалась, доповнювалась і оновлювалась [2].

Сам процес формування прибутку на підприємстві проходить під впливом різноманітних чинників, які мають як внутрішній характер, так і зовнішній, а тому можуть позитивно і негативно впливати на результати діяльності підприємства.

Зокрема, до зовнішніх чинників належать місткість ринку, платоспроможний попит споживачів, економічні умови господарювання, державне регулювання діяльності підприємств, робота конкурентів. До внутрішніх чинників відносять обсяг виробленої та реалізованої продукції, собівартість виробництва, ціна та асортимент реалізованої продукції, фінансовий менеджмент [11].

Процес управління прибутком на підприємстві має відбуватися в певній черговості і мати системний характер, а також забезпечувати реалізацію основоположної мети та основних задач адміністрування. А тому доцільно використовувати структурно-логічну схему здійснення процесу управління прибутком підприємства (рис. 1) .

Політика щодо управління прибутком на підприємстві обов'язково має бути спрямована на те, щоб отримати максимальний розмір позитивного фінансового результату завдяки виконанню комплексу завдань, які стосуються збільшення розмірів його діяльності, ефективного управління витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, підвищення продуктивності праці та порядку управління суб'єктом господарювання [7].

Рис. 1. Структурно-логічна схема здійснення процесу адміністрування прибутком підприємства

Джерело: [10]

В Україні склалася неоднозначна ситуація з формуванням фінансових результатів діяльності підприємств з 2014 р. по червень 2016 р., (рис. 2).

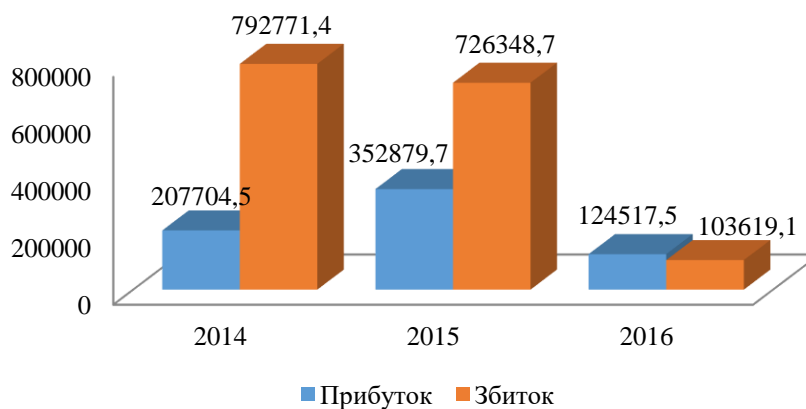

Рис. 2. Динаміка прибутків і збитків підприємств України за 2014 р. – січень-червень 2016 р.

Джерело: [4]

У 2015 р. проти 2014 р. прибутки підприємств збільшилися з 202 704,5 млн грн до 352 879,7 млн грн, а вже в 2016 р. зменшилися до 124 517,5 млн грн. Щодо збитків спостерігається позитивна динаміка до зменшення. Якщо в 2015 р. збитки зменшилися з 792 771,4 млн грн до 726348,7 млн грн, то в 2016 р. – до 103619,1 млн грн. Тобто спостерігається позитивна тенденція до зменшення збиткових підприємств.

Для того, щоб краще зрозуміти ситуацію та зробити детальний аналіз розглянемо динаміку прибутку та збитку підприємств до оподаткування за 2014 р. – січень-червень 2016 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Фінансові результати діяльності підприємств до оподаткування за 2014 – січень-червень 2016 р., млн грн

Роки	Фінансовий результат до оподаткування	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості	фінансовий результат	у % до загальної кількості	фінансовий результат
2014	-523587,0	66,3	334517,3	33,7	858104,3
2015	-340100,3	73,7	4752,01	26,3	815302,1
Січень-червень 2016	62949,8	65,4	187173,2	34,6	124223,4
Відхилення 2015р до 2014р	183486,7	7,4	-329765,29	-7,4	-42802,2

Джерело: [4]

У 2014-2015 рр. загальний фінансовий результат підприємств був від'ємним, тобто підприємства отримали збиток у сумі 340 100,3 млн грн, хоча частка підприємств, які отримали прибуток, була більша (73,7%), ніж частка підприємств, яка отримала збиток (26,3%). Це свідчить про те, що сума прибутку була більшою за збитки.

Вже у 2016 р. загальний фінансовий результат підприємств був позитивним, тобто вони отримали прибуток у сумі 62 949,8 млн грн. Частка підприємств, які одержали прибуток, була більша (65,4%), ніж та, яка отримала збиток (34,6%). Це також свідчить про те, що сума прибутку була більшою за збитки [4].

Що стосується динаміки прибутку підприємств в Україні за видами економічної діяльності, то можна стверджувати (табл. 2), що тенденція до покращення результатів фінансової діяльності спостерігається в більшості галузей. У 2014-2016 рр. від'ємний результат свідчив про банкрутство та руйнування великої кількості підприємств, що і призвело до їх зменшення. Відхилення 2016 р. до 2014 р. майже у всіх видах економічної діяльності має хорошу тенденцію, яка призвела до збільшення чистого доходу [9].

Динаміка прибутку має позитивний характер, але в минулих роках результати мали від'ємні значення. Тому основною причиною цього є, на наш погляд, недосконалість або безперервний брак побудови управління прибутком, що ґрунтується на поглибленому аналізі зовнішніх і внутрішніх чинників впливу [12].

Таблиця 2

Чистий прибуток (збиток) великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності (млн грн)

Види економічної діяльності	Січень-вересень 2016	Січень-вересень 2015	Січень-вересень 2014	Відхилення 2016 р. до 2014 р.
Усього	9993,3	-186729,2	-258794,2	268787,5
сільське, лісове та рибне господарство	-349,3	-393,7	-982,6	633,3
промисловість	-11855,9	-90283,3	-87731,6	75875,7
будівництво	-1300,1	-6594,2	-3702,7	2402,6
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	-371,1	-42227,7	-46799,0	46427,9
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	4966,9	5819,2	-8037,5	13004,4
тимчасове розміщення й організація харчування	-584,4	-3170,3	-3557,1	2972,7
інформація та телекомунікації	-137,3	-5879,7	-8534,6	8397,3
фінансова та страхова діяльність	-1253,8	-4274,8	-10404,7	9150,9
операції з нерухомим майном	-10617,7	-31731,1	-18207,9	7590,2
професійна, наукова та технічна діяльність	31360,4	-4404,2	-67088,9	98449,3
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	267,0	-1393,2	-2480,3	2747,3
освіта	67,1	118,2	67,7	-0,6
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	80,2	-619,6	-537,7	617,9
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-388,9	-1677,6	-713,9	325
надання інших видів послуг	110,2	-17,2	-83,4	193,6

Джерело: сформовано за [4]

До основних задач управління розподілом прибутку підприємства відносять забезпечення виплати потрібного рівня доходу на інвестований капітал власникам фірми, забезпечення формування достатнього розміру фінансових ресурсів за рахунок доходу у відповідності з завданнями розвитку підприємства в подальшому, а також забезпечення ефективності планів, які стосуються участі колективу в прибутках підприємства [3].

Політика адміністрування розподілом прибутку фірми зобов'язана не тільки відображати провідні вимоги загальної стратегії розвитку підприємства, а й забезпечувати збільшення його ринкової ціни, утворювати потрібні діапазони інвестиційних ресурсів, забезпечувати матеріальне зацікавлення власників та працівників [8].

Висновки. У зв'язку з політичною та економічною ситуацією в Україні спостерігається стрімка тенденція до зменшення кількості підприємств, а тому це може призвести до скорочення надходжень до бюджету, зростання безробіття та зниження рівня економіки країни. Тому необхідно запровадити результативне та ефективне внутрішньофірмове планування прибутку, застосовувати порядок участі працівників у прибутках фірми, а також проводити результативну кадрову політику, що забезпечить стабільне функціонування підприємств України і призведе до збільшення розміру доходу у майбутньому періоді. Отже, неперервний пошук сучасних шляхів підвищення прибутку є першочерговою умовою здійснення підприємницької діяльності на сучасному етапі.

Список використаних джерел:

1. Бабіч В.В. Удосконалення обліку формування, розподілу й використання прибутку [Текст] / В.В. Бабіч, А.М. Поддєрьогін // Фінанси України. – 2010. – № 2. – С. 103-110.
2. Бланк И. А. Управление прибылью [Текст] / И.А. Бланк. – Киев : Ника-Центр, 2010. – 768 с.[Текст] / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. : Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2010. – 1440 с.
3. Гладка Л. І. Управління прибутком в сучасних умовах / Л.І.Гладка, М.О. Домащенко, М. В. Ковальова //Економіка і регіон : Наук. Вісник Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка. – 2012. – № 1(32). – С. 195-198.
4. Інформація з офіційного сайту Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Калетнік Г.М. Планування діяльності підприємств/ Г.М. Калетнік, А.Г. Мазур, С.Г.Кафлевська // Навчальний посібник. – В: Енозіс, 2008. – 300с.
6. Калетнік Г. М. Фінансовий менеджмент/ Г.М. Калетнік, А.С. Даниленко, О.М. Варченко, В.М. Ціхановська// Підручник.–: “Хай–Тек Прес”, 2013. – 688с.
7. Кустріч Л.О. Управління прибутком підприємства / Л.О. Кустріч // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. – 2015. – № 99. – С. 16-21.
8. Морозова Л. Особливості управління прибутком підприємства в сучасних умовах / Л. Морозова, А. Килимник // Збірник матеріалів конференції Вінницького торговельно – економічного інституту КНТЕУ. – Режим доступу: <http://confiapv.at.ua/>.
9. Панченко І. А. Класифікація прибутку для цілей бухгалтерського обліку, аналізу та контролю: критичний аналіз існуючих підходів [Текст] / І. А. Панченко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 1 (22). – С. 224-236.
10. Пігуль Н.Г. Управління прибутком підприємства [Текст] / Н. Г. Пігуль // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2010. – № 28. – С. 125-132.
11. Ткаченко Є.Ю. Сучасні підходи до управління прибутком промислового підприємства [Текст] / Є. Ю.Ткаченко // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2015. – № 47. – С. 270-276.
12. Чорна О М. Механізм управління прибутком підприємства в Україні [Текст] / О.М. Чорна, О.О. Мацнева // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2012. – № 1. – С. 30-35.

Список використаних джерел у транслітерації / References

1. Babich V.V. Udoskonalennia obliku formuvannia, rozpodilu y vykorystannia prybutku [Tekst] / V.V. Babich, A.M. Poddierohin // Finansy Ukrainy. – 2010. – № 2. – S. 103-110.
2. Blank Y.A. Upravlenye prybyliu [Tekst] / Y.A. Blank. – Kyev : Nyka-Tsentr, 2010. – 768 s.[Tekst] / Uklad. i holov. red. V.T. Busel. – K. : Irpin: VTF “Perun”, 2010. – 1440 s.
3. Hladka L.I. Upravlinnia prybutkom v suchasnykh umovakh / L.I. Hladka, M.O. Domashchenko, M.V. Kovalova //Ekonomika i rehion: Nauk. Visnyk Poltavskoho natsionalnogo tekhnichnogo universytetu im. Yu. Kondratiuka. – 2012. – № 1(32). – S. 195-198.
4. Informatsiia z ofitsiinoho сайtu Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Kaletnik H.M. Planuvannia diialnosti pidprijemstv/ H.M. Kaletnik, A.H. Mazur, S.H. Kaflevska // Navchalnyi posibnyk. – V: Enozis, 2008. – 300s.

6. Kaletnik H. M. Finansovy menedzhment/ H.M. Kaletnik, A.S. Danylenko, O.M. Varchenko, V.M. Tsikhanovska// Pidruchnyk.—: «Khai–Tek Pres», 2013. – 688s.
7. Kustrich L.O. Upravlinnia prybutkom pidpriemstva / L.O. Kustrich // Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva. – 2015. – № 99. – S. 16-21.
8. Morozova L. Osoblyvosti upravlinnia prybutkom pidpriemstva v suchasnykh umovakh / L. Morozova, A. Kylymnyk // Zbirnyk materialiv konferentsii Vinnytskoho torhovelno – ekonomichnoho instytutu KNTEU. – Rezhym dostupu: <http://confiapv.at.ua/>.
9. Panchenko I. A. Klasyfikatsiia prybutku dlia tsilei bukhhalterskoho obliku, analizu ta kontroliu: krytychnyi analiz isnuichykh pidkhodiv [Tekst] / I. A. Panchenko // Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu. – 2012. – Vyp. 1 (22). – S. 224-236.
10. Pihul N.H. Upravlinnia prybutkom pidpriemstva [Tekst] / N. H. Pihul // Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy. – 2010. – № 28. – S. 125-132.
11. Tkachenko Ye.Iu. Suchasni pidkhody do upravlinnia prybutkom promyslovoho pidpriemstva [Tekst] / Ye. Yu.Tkachenko // Humanitarnyi visnyk ZDIA. – 2015. – № 47. – S. 270-276.
12. Chorna O M. Mekhanizm upravlinnia prybutkom pidpriemstva v Ukraini [Tekst] / O.M. Chorna, O.O. Matsnieva // Naukovyi visnyk: finansy, banky, investytsii. – 2012. – № 1. – S. 30-35.

ANNOTATION
PROFIT MANAGEMENT OF COMPANIES IN UKRAINE
IN PRESENT-DAY CONDITIONS

SHCHERBANIUK Olena,
Student of the Department of Finance,
Banking and Insurance,
Vinnitsia National Agrarian University
(Vinnitsia)

In the paper the essence and value of profit in the current market conditions are considered. The approaches of various authors to the determination of profits are shown. The necessary conditions for the effective management of profit are identified. The ways of improvement of profitability are suggested.

The author studied the importance of profit in the financial-economic activity. The role of profit of the company in current market conditions is considered.

The analysis of different approaches to the management of profit is made. A block diagram of profit enterprise is shown. Necessary conditions for effective management and improved profit management of the company are studied.

It is established that the mechanism of profit consists of a set of elements that govern the development and implementation of management decisions related to key aspects of profit: formation, distribution and use.

It is stated that the amount of profit of the company are affected by the operating results, financial and investment rate, so profit management, especially its formation must be realized in accordance with those activities.

Keywords: profit, financial results, net profit, entity, factors of formation of company profits, economic activity, products sold, enterprise.

Tabl. 2. Fig. 2. Lit. 12.

**АННОТАЦИЯ
УПРАВЛЕНИЕ ПРИБЫЛЬЮ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ
В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ**

**ЩЕРБАНЮК Елена Николаевна,
бакалавр, кафедра финансов,
банковского дела и страхования,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)**

В статье раскрыта суть и значение прибыли в современных условиях рынка, рассмотрены подходы различных авторов к определению прибыли. Выявлено необходимые условия эффективного управления, совершенствования его формирования и использования. Предложены пути повышения доходности предприятия.

Автором исследованы значение прибыли в финансово-хозяйственной деятельности предприятия. Рассмотрена роль, которую играет прибыль в развитии предприятия в современных рыночных условиях.

Проведён анализ различных подходов к управлению прибылью. Предложена структурная схема управления прибылью предприятия. Выявлено необходимые условия эффективного управления и совершенствования процесса управления прибылью предприятия.

Установлено, что механизм управления прибылью состоит из совокупности элементов, регулирующих процесс разработки и реализации управленческих решений, связанных с ключевыми аспектами управления прибылью: формированием, распределением и использованием.

Констатировано, что на величину прибыли предприятия влияют результаты операционной, финансовой и инвестиционной деятельности, поэтому управление прибылью, особенно её формированием, должно осуществляться в разрезе представленных видов деятельности.

Ключевые слова: прибыль, финансовый результат, чистая прибыль, предприятие, факторы формирования прибыли предприятия, экономическая деятельность, реализованная продукция, предприятие.

Табл. 2. Рис. 2. Лит. 12.

Інформація про автора:

ЩЕРБАНЮК Олена Миколаївна – студентка 4 курсу спеціальності Фінанси та кредит, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: OlenochkaSch@meta.ua).

SHCHERBANIUK Olena – Student of Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna str., e-mail: OlenochkaSch@meta.ua).

ЩЕРБАНЮК Елена Николаевна – студентка 4-го курса специальности Финансы и кредит, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: OlenochkaSch@meta.ua).

